

ספרי ההלכה

מרגליות יקרות ואבני חושן,
פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הגות ורעיון
מאוצרות תורת החסידות
עשובצות זהב ועסודרות
משיגוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מענדל פערנץ שליט"א
פרשת בהר בחקותי

שבת קודש

אבסוף ניגס שבת
בקרובית השבת וסגולתה

יותר מתפילות השבת, על פי המובא בזהר הקדוש (ח"ג רעג. ברע"מ) ששלוש סעודות שבת משלימות את שבע הברכות של התפלה למנין עשר. על מנת שיעלה יפה החשבון, מוכרחים אנו לומר שכל סעודה בפני עצמה יש לה כח כשלוש ברכות, כיון שיש שלוש תפלות וכל אחת מהן צריכה להשלמה, ונמצא שגדול כחה של הסעודה מן התפלה.

ויש שפרשו לפי זה (הגהות 'עפרות זהב' שם) את לשון הפיוט 'כל מקדש': 'סועדים בו לברך שלש פעמים', שהכוונה היא שכל סעודת שבת באה כדי לברך שלש פעמים ולהשלים את מנין שבע הברכות של התפלה למנין עשר.

דשימון ושתיון

סעודת ליל שבת מכונה בפי המקובלים בשם 'חקל-תפוחין'. וכך תקן רבנו האריז"ל לומר בזמירות ליל שבת שאנו משוררים בעת הסעודה לכבוד השבת: 'אזמר בשבחך למייעל גו פתחין דבחלק תפוחין דאנון קדישין'.

אמנם קצרה דעתנו מלהבין ענינים העומדים ברומן של עולם, אך עלינו לדעת שכל סעודה וסעודה מכוונת כנגד ספירות עליונות ופועלת תקון גדול בעולמות העליונים.

כדי לשבר את האוון נאמר שחקל תפוחין הוא כנוי לשכינה הקדושה המרומזת במדת ה'מלכות' המקבלת תוקף והתרוממות בשעה זו של ליל שבת, ומאירה את נשמותינו.

בענין זה מסופר ('אבן שתיה' עמ' קסד), שפעם אחת שבת חסיד אחד ממחוז מרמרוש שבצפון רומניה, בצלו של הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מקוסוב ז"ע בעל 'אהבת שלום'.

בעת עריכת השלחן הטהור עלה הרהור בלבו להבין את פשרן של מלות הפיוט 'בחלק תפוחין דאנון קדישין'. מה פרושן וכוונתן?

על אחר הסב ה'אהבת שלום' את פניו אל החסיד, ואמר: "אדם שאינו זריר לקדש על היין בליל שבת קדש, אין לו השגה להשיג מה זה 'חקל-תפוחין'..."

נרתע אותו חסיד כשהוא נדהם מרוח הקדש הגלוי. מפני שאכן לא היה רגיל לקדש על היין אלא על חלות, כי לא היה ניתן להשיג יין ביישוב בכל עת.

כריה שדה

בספרו 'רוח חיים' כתב הגאון רבי חיים פלאגי שיש לאכול בסעודות שבת תפוחים כנגד הסעודה שנקראת 'חקל תפוחין'. וכן כתב הגאון רבי יעקב חיים סופר בספרו 'כף החיים' (ס"ו רס"ק ו-טו).

המשך בעמוד ג'

על התורה

שלהבות קודש והגינות חכמה
עפרשת השבוע

על הצדיקים ועל ההסידים

ואיש כי יקדש את ביתו קדש לה' והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום' (ויקרא כז ב')

מאז עמדו על דעתו הקדוש הרה"ק רבי חיים חייקא מהממדרא זיע"א את חייו לעבודת בוראו. כל עתותיו היו קודש לה' ולתורתו, וגם לרבות הלילות בהם היה מנדד שינה מעיניו ומתייעג בתורה.

פעמים תכופות היה שריו בתעניות ממושכות, אליהם היה מצרף סיגופים שונים אשר על ידם קיווה לזכר את הגוף שלא יפריע לנשמה להעפיל לפסגות עליונות.

ברם חרף יגיעתו הרבה לא זכה להשלים את נשמתו. עד שזכה להתקרב אל אורו הבהיר של המגיד הגדול ממעוריש זיע"א, וכפי שמביא הרה"ק רבי שלמה מראדומסק זיע"א בספרו הקדוש 'תפארת שלמה' בפרשת השבוע על הפסוק 'ואיש כי יקדש את ביתו קדש לה' וגו': 'כאשר נשמע מפי קדשו של הרה"ק מראדומסק זיע"א, שספר המעשה מהרב הקדוש ר' חייקא המדורא ז"ל, אשר לגדול הסיגופים אשר עשה לנפשו והתמדת הלימוד לנדד שינה מעיניו, גם על זה לא מצא מרגוע לנפשו עד אשר זכה לבוא אל הרה"ק רבי דוב בער ממעוריש זיע"א, אז נגמר תיקונו'.

למדנו מדבריו כי כוח מיוחד נמסר לצדיקי הדור להאיר נשמות ישראל ולהשלים תיקונם, מה שלא ישיג האדם בעבודתו העצמית, גם לאחר שנים רבות של עמל ויגיעה.

והוא מוסיף ומביא כי בדורו של הרבי ר' אלימלך זיע"א, היה פרוש אחד שגמר בדעתו לפרוש מחברת בני אדם, לשבת בשקט בביתו לשקוט על לימודו, כך סבר להגיע למעלות רמות בעבודת הבורא.

כאשר בא הלה לפני הרבי ר' אלימלך זיע"א, אמר לו הרבי את הפסוק (ימיהו כג כד): 'אם יסתר איש במסתרים', היינו אם יטמון האדם את עצמו בחדרי חדרים להיות נסתר בביתו ולא להתחבר עם יראי אלקים לבא אל הצדיק, אזי 'ואני לא אראנו נאם ה'...'.

יסוד חשוב זה, ולפי הדרך לתיקון נשמת היהודי, יניח רק על ידי ההשתהות בהיכלותיהם של צדיקי הדור, מוצא לו ה'תפארת שלמה' רמז בפסוק הנזכר:

ואיש כי יקדש את ביתו, היינו גופו להיותו 'קודש לה', אל ידמה בנפשו כי עליו להתבודד בחדרו ולפרוש מחברת בני אדם, אדרבה, אם יעשה כך הוא עלול להילכד בסבך היצר ולא למצוא את ידיו ורגליו בדרכי העבודה, אלא הדרך הנכונה היא: 'והעריכו הכהן', הוא הצדיק שיאיר את עיני שכלו להורותו את הדרך בה ישכון אור ה' וילמדו להפריד הטוב מהרע. ו**כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום**, ויבוא לתקון נפשו בשלימות.

רק על ידי הביטול לצדיקים וההסתופפות בצילם, יאיר אור ה' על הנשמה, וכמרומו בלשון הפסוק 'חננו ורחום וצדיק', ללמדך כי אף שהבורא יתברך הוא חנון ורחום וקרוב לכל קוראיו, מכל מקום זקוקים בני ישראל ל'צדיק' שהוא היודע לרצות על בני ישראל ולהפריד את הרע מהטוב.

וכה כתב המאור ושמש' (פר' קדושים) בשם הרבי ר' אלימלך זיע"א:

יש הסבורים, שהדרך להגיע לרביקות בה', היא על ידי התבודדות בחדרי חדרים מבלי לדבר עם אף אדם בעולם, שם באין רואים יעסקו בתורה ותפילה כאוות נפשם, ויעלו מעלות רמות.

אלא שאף שכונתם רצויה, מכל מקום מעשיהם אינם רצויים, יש ויתבודד האדם כמה שנים ולא ידבר עם איש, ויותר רחוק מן האמת כרחוק מזרח ממערב.

נכאמר 'אם יסתר איש במסתרים' היינו אם יתבודד האדם בחדרי חדרים משכיתו ולא יתראה בחברת עובדי ה', 'ואני לא אראנו, נאום ה', אומר הקדוש ברוך הוא אף אני לא אראנו, רח"ל.

אלא עיקר העבודה היא שיחבר האדם את עצמו עם צדיקי וכשרי בני ישראל, ועל ידי שילמד ממעשיהם הטובים של הצדיקים, יזכה לעבוד את בוראו עבודת אמת.

הרה"ק מקאמרנא זיע"א מביא בהרחבה בספרו 'היכל הברכה' (פר' וירא) את המעשה הנ"ל עם הרבי ר' אלימלך זיע"א:

במדינה רחוקה, היה דר צדיק שהיה פרוש מהעולם ומחברת בני אדם. יושב היה בביתו מעוטר בטלית והחלטה בליבו לצאת למסע ארוך הבורא לילות כימים.

שמע קדושתו הנשגבה ומדרגותיו הנשגבות של הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א, הגיע עד לאותה מדינה רחוקה, ובדרך כלשהיא שמע מכך גם אותו פרוש שבימים כתיקונם לא היה מתעניין במתרחש מחוץ לד' אמותיו.

העניין כולו הפליא אותו עד מאוד, הוא תהה בליבו האם יש אמת בשמועות, ולאחר כמה ימים גמלה ההחלטה בליבו לצאת למסע ארוך עד לליזענסק הרחוקה, לראות אם נכונים הדברים.

שבועות ארוכים היטלטל הלה בדרכים, גמע מרחקים וחלף על פני מדינות, עד אשר עמדו רגליו בפתחה של ליזענסק.

ברוח קדשו הרגיש הרבי ר' אלימלך זיע"א באורח, יצא לקראתו, נתן לו שלום בסבר פנים יפות ואמר:

'אם יסתר איש במסתרים' אז ודאי 'אני לא אראנו נאום ה'...
הבין היטב האורח, כלפי מה דברים אמורים, ונרעש:

המשך בעמוד ב'

'הלוא אף אדם בכל העיר אינו יודע מי אני ומה שמי, ובודאי שאינו מכיר את אורח חיי, אין זאת אלא שאכן איש אלוקים קדוש הוא וענינו צופיות למרחוק!'.
ותחת המוסר נכנסה לליבו כארס של עכנאי, הוא נותר שם במשך תקופה ארוכה, עד שנעשה לאחד מגדולי תלמידי הרבי ר' אלימלך זיע"א.

◆◆◆

רבים טובים בבואם להיכנס אל שערי עבודת הבורא, מתקשים על מה ולמה זקוק האדם לרבי, אם בכדי להכניס יראת שמים בליבו, הרי לפניו מאות ספרי מוסר והתעוררות, וניתן ללמוד בהם ולעורר את הנשמה מתרדמתה?
דבר זה מתבאר היטב במשנתו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (לקוטי מוהר"ן ח"א ס' טו):

לא הרי דיבורי אנשים כדיבורי הצדיק, כי הצדיקים על ידי מעשיהם הטובים זוכים לשמוע דיבורים מאת הקדוש ברוך הוא לכבודו ובעצמו, וכשם שטרם בריאת העולם שנבא דבר ה', נמלך הקדוש ברוך הוא בנשמות הצדיקים וברא את העולם (בר"ח ה'י) כך גם לאחר הבריאה, שומעים הצדיקים את דיבורי הקדוש ברוך הוא, בבחינת 'שכינה מדברת מתוך גרונו'.

ועל כן נקראים המה בלשון הפסוק 'גיבורי כוח עושי דברו', כאשר תחילה עושים הצדיקים את הדיבור על ידי מעשיהם וכשרון פעולותיהם, ואחר כך מתקנים בהם סופו של הפסוק 'לשמוע בקול דברו', שהם זוכים לכוח השמיעה מאת הקדוש ברוך הוא. ושלמות הדיבור של לשון הקדוש תלוי ביראה, 'ויראה תליא באודני' [-תלייה בשמיעת האזנים] (תקו"ז תיקון ע') נמצא כשהצדיק שומע דיבור של תורה מפי הקדוש ברוך הוא יש לדיבור שלימות, כי הדיבור תלוי ביראה.

הרי שעיקר המסר המועבר מאת הצדיק אל השומע, הוא הדיבור עצמו היוצא מפי הצדיק בקדושה וטהרה, לשון הקדוש בשלימות, וסגולתה של כל מילה לעורר יראת שמים טהורה בליבו של יהודי כבירה עד מאוד.

מובן מאליו, כי כאשר הדיבור מורק מכלי אל כלי, חלק עצום מההתעוררות פג ונעלם, שהלוא התוכן הערעירי המונח בדבריהם, אינו אלא החלק הטפל, ואילו העיקר הוא הקדושה והיראה העליונה החופפת על כל תיבה היוצאת מפיו.

ועל אחת כמה וכמה כאשר הדברים נכתבים על יגליו, הרי אף שהתוכן עדיין קיים, מכל מקום נחלש עד מאוד הכוח הרוחני שהיה בהם לעורר את הנפש הישראלית לעבודת הבורא יתברך.

כיון שכל מהות הספר הוא רק לזיכרון הדברים, אבל אין בהם ולו חלק קטן מההיות האלוקית שהייתה בהם כאשר הם היו בבחינת דיבורי קודש. שהלוא כוח הזיכרון הוא רק על ידי כוח המדמה, ולכן גם לבהמה יש זיכרון, וכפי שרואים שאם נשכה כלב במקום פלוני, שוב לא תעבור בו.

רעיון עמוק זה מרומם בלשון הכתוב 'ה' שמעתי שמעך יראתי' (חבקוק ב' ג), כאשר זוכה אני לשמוע את 'שמעך', היינו דיבורי קודש אותם שמע הצדיק בעצמו מפי הקדוש ברוך הוא, אזי 'יראתי', כי עקר היראה תליא באודני' [-תלייה בשמיעת האזנים].

על כן יש ערך רב לשמיעת דיבורי הקדוש מפי הצדיק, שהם בבחינת 'שכינה מדברת מתוך גרונו'.

◆◆◆

אומר היה הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעבסק זיע"א:
רק אדם שבביתו נוהג כראוי, תוסיף לו השהות בצל הצדיק יראת ואהבת הבורא,

ברם אם כאשר הוא שוהה בביתו הוא הולך בשרירות ליבו, ואינו שם אורחותיו כרצון השם יתברך, אזי 'צדיק מה פעל', מה תועיל לו השהות בצל הקדוש, הן כבר אמרו רבותינו (ברכות מ') 'מידת הקדוש ברוך הוא, כלי מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק'.

דומה הדבר לאדם שעמד לנסוע בדרך רחוקה, ובטרם נסיעתו בירר אצל העגלונים דמתא מהי הדרך שתוביל אותו למחוז חפצו, והם הורו לו את הדרכים בהן עליו לעבור, וכן נתנו לו כמה סימנים שיקלו עליו את ההתמצאות בסבך הדרכים והשבילים.

והיה, אם אותו נוסע אכן יסע לכיוון המוטב, הוא יפיק תועלת רבה מהסימנים שמסרו לו, ויגיע בבטחה למחוז חפצו.

ברם באם באמצע הנסיעה, יסטה לחלוטין ממסלול הנסיעה וייסע לכיוון ההפוך, אזי לא יועילו לו כל הסימנים, ובזמן קצר יתעה בדרכו.

כך הצדיקים מורים המה לאדם את הדרך הנכונה והסלולה בעבודת הבורא, ברם אם האדם ניצב על הדרך ההפוכה בתכלית, לא יפיק מהם כל תועלת...

◆◆◆

מעשה באברך בן עליה שישב על התורה ועל העבודה, כשכל מחסורו מוטל על חותנו העשיר שסיפק את צרכיו ביד רחבה.

על אף סדר יומו הגדוש בלימוד התורה ובעבודת הבורא, קיננה כל העת בליבו תחושת חסר, נשמתו כמהה למקור של חיות וקדושה.

ביום מן הימים נקלעו לעיירתו כמה חסידים שישבו משהות אצל רבם הגדול המגיד ממעזריטש זיע"א.

האברך הצעיר קשר עמם שיחה, שמע מהם על האש הגדולה הבורגית במעזריטש, ועד מהרה ניצתה בו נחלת ההתלהבות. הוא החליט לנסוע בחשאי למעזריטש, שמה ש'מצא את שאהבה נפשו'. ואכן, מיד בבואו חש כי מצא את אשר ביקש, במשך שהותו שם למד דרכי עבודה באמת ובתמים, היאך לקיים את מצוות ה' לא כמצוות אנשים מלומדה, אלא מתוך אהבה ויראה פנימיים, שמשפיעים על כל המעשים הדיבוריים והמחשבות.

לאחר שהות ארוכה בצל רבו הקדוש, לאחר שבועות ארוכים בהם התחמם מול האש הלוהטת שבערה במעזריטש, שב האברך לעירו כאדם חדש.

את אשר יגור בא. חותנו קידם את פניו בארשת פנים כעושה:
'מה למדת אצל רבך?'

'למדת שיש בורא לעולם!' השיב האברך בלהט קודש.

העוויה של גיחוך עלתה על פני החותן, הוא פנה אל המשרתת הענייה שעבדה בביתם, ושאלה: 'מי ברא את העולם?'

'מה השאלה?' הגיבה המשרתת בתמיהה 'בוודאי! הקדוש ברוך הוא!'.
'נ', פנה החותן בתרועת ניצחון לחתנו 'לשם כך היית צריך להיטלטל שבועות בדרכים ולהותיר את אשתך ללא תומך ומשענת?'.
התאזר האברך בעזות וקדושה וענה בבטחה:

'היא אומרת ואילו אני יודע!'

מעשה נפלא זה מסופר בחב"ד על הרה"ק הבעל התניא זיע"א, והרה"ק רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א היה מספרו על הרה"ק הקדוש לו' ממברדיטש' והגה"צ ר' נתן געשטטנער זצוק"ל היה מספרו על הרה"ק הרבי רבי זושא מהאניפולי זיע"א.

נמצאו למדים שמן הסתם זה מה שקיבלו והרגישו כל התלמידים בעת קבלם את תורת הבעל שם טוב מפי הרב המגיד הגדול זיע"א.

◆◆◆

כותב הרה"ק בעל 'מאור ושמש' זיע"א (ויחי ד"ה וזה היה) בשם הרה"ק רבי מרדכי

משנכזי זיע"א: כמה מידות במסתופפים בצל הצדיקים. יש שהתרגשה עליהם צרה כלשהי רח"ל, והם מבקשים להיוושע בדבר ישועה ורחמים, על ידי תפילת הצדיק.

יש שעומדים במדרגה גבוהה מהם, ותכלית נשיתתם היא על מנת לחזות בעבודת קדשו של הצדיק בעת תפילתו, יש שרצונם לשמוע את דברי תורתו של הצדיק, מהם ילמדו דרכי מוסר והתעוררות לעבודת האלוקים.

אלו כמו אלו, לא זכו לעמוד על המטרה שלשם השגתה טרחו חסידים הראשונים והיטלטלו בדרכים משך ימים ושבעות. כל שאיפתם הייתה לבקש את ה' יתברך, להשיג מעט ממערי שם יראת הרוממות, להשיב אל הלב כי הבורא יתברך הוא מקור ושושן כל העולמות כולם.

ידוע ידעו חסידים, כי הדרך להחדיר לליבם את ידיעת השם יתברך, היא על ידי התחברותם לצדיקים. כל טורח ומאמץ שבעולם לא היה קשה בשבילם, בכדי להכניס לליבם עוד משהו של יראת שמים טהורה.

כדברים הללו כתב גם בפרשת שמות, וזה לשונו ברש"י אש קודש:

'שעיקר כל העבודות הוא להבין ולהשכיל שיש אלקים המושל ומשגיח בדרכים הפרטיות, ומהנהיג את כל העולמות ולית אתר פניו מיניה. אמנם צריך לזה יגיעות גדולות להשיג זה באמת לאמיתו, צריך להתבודד ולדקדק כאש להבה בהתלהבות השתוקקות לבורא יתברך שמו, אזי יוכל לזה לידע מאלוקותו יתברך באמת לאמיתו וזה עיקר הכל.

וזו עיקר הנסיעה להסתופף בצל צדיקי הדור כדי שיבוא לזה לידע דאיתו עיקרא ושרשא דכל עלמין'.

◆◆◆

תועלת נוספת שיש על ידי הנסיעה לצדיק, למדים אנו מדבריו הקדושים של הרה"ק בעל 'מאור ושמש' (מסעי ד"ה והמידות), והיא העזרה העצומה שיש למי שרוצה לשוב על חטאו ולתקן את אשר פגם, במחיצתו של הצדיק.

הוא מייסד את דבריו על ציווי התורה לבני ישראל (במדבר לו ט) להפריש שש ערי מקלט אליהם ינוס רוצח נפש בשגגה, שלוש ערים בעבר הירדן, ושלוש נוספים בארץ ישראל. ויש להבין מפני מה יש לתת דווקא שש ערים? ועוד, מה טעם לזה קלטו ערי המקלט שבעבר הירדן את הרוצחים עד שהבדילו את שלוש הערים בארץ ישראל (מכובאר בגמ' מכות טו)?

אלא שכאשר בא הרוצח לשוב בתשובה על החטא שהתגלגל לידו, עליו להשיב אל ליבו, היאך אירע לו כדבר הזה, לרוצח נפש מישראל ולו יהא זאת בשוגג, אין זאת אלא שנכשל בעבר בעבירה קלה שהיא שלא חשש לשוב עליה בתשובה, ומשמים מגלגלין חובה על ידי חייבו, ועל כן נכשל בחטא חמור של רציחה.

על כן חובה עליו לפשפש במעשיו עד שימצא את העבירה הראשונה, שהיא יכולה להיות דקה מן הדקה אך על ידה פגם באחת מששת המידות, ועבירה גוררת עבירה עד שבא מחמתה לידי רציחה, דהיינו אם היתה לו אהבה רעה, או יראה רעה, או התפארות על חברו, או שרצה לנצח את חברו, או שכנס על חברו שלא רצה להודות על דבריו, או שהיה לו תענוג רע, כל אלו עלולים להביא את האדם לטעם לידי רציחה.

אלא שכל זאת, היא עבודה הדורשת ריכוז והתבוננות, ולא כל מוחא סביל דא, על כך הצעה היעוצה לו שיבחן מיהו הצדיק שליבו נמשך אליו, שזהו סימן בעבורו כי הוא עובד את הבורא יתברך במידה שבה פגם, ואז ירבה לשהות במחיצתו ויבחן את דרכו בקודש של הצדיק, יתחקר אחר מעשיו

ויתבונן בהליכותיו, עד שיבין וירגיש את המידה שעובד בה הצדיק, ויזכור את עצמו בכל יום בעבודת השם של הצדיק, עד שיזכה לתקן אף הוא את המידה אשר פגם בה.

על כן הבדילו שש ערי מקלט כנגד שש מידות, ונתנו שש ערי מקלט ללוים, כי הלוויים היו צדיקים גדולים עובדי השם כל אחד ואחד לפי בחינתו ומידתו, ותיכף כשישים הרוצח אל לבו לשוב בתשובה היה לבו מושכו אל העיר אשר שם יושב הצדיק שעובד את השם יתברך במידה זו שהרוצח פגם בה, ושם במשך הזמן היה יכול לתקן המידה אשר פגם בה.

לכן כל זמן שלא הבדילו את שלש הערים שבארץ ישראל, אלו שבעבר הירדן לא היו קולטים, מפני שעדיין לא נתקנו נגד כל השש מידות, ומה יעשה מי שפגם למשל במידת ניצחון ועדיין לא הבדילו העיר אשר יוכל לתקן מדה זו.

והדברים מאירים!

◆◆◆

אף לאחר שכבר נודע שמו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמירנא זיע"א כגאון עצום בנגלה ובנסתר, ודברי תורתו העמוקים בנגלה ובנסתר התפרסמו בבתי המדרשות, לא מנע את עצמו מלקבל על עצמו את מרותו של בן גילו וידידו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מוויזשניטש זיע"א. הוא כפף את קומתו לפניו והקפיד לנסוע אליו לכל הפחות פעם או פעמיים בשנה.

ההערכה הייתה הדדית, ואף רבי יצחק אייזיק מצידו הוקיר עד מאוד את תלמידו זה וחרד לכבודו. בכל פעם שהיה מגיע אליו, היה מקדים לקבל את פניו ומרוב שמחתו היה מברך שהחיינו לכבוד ראיית פניו.

עד כמה החשיב גאון וקדוש זה את הנסיעות לרבו החדש, יש ללמוד מכך שבאחת הפעמים שבא סח לרבו:

'טרם יציאתי מביתי, כיבד אותו יהודי בסנדקאות לבנו, לא אביתי לוותר על המצווה החשובה, ומאידך גיסא השתוקקתי מאוד לנסוע, לא ידעתי איך לנהוג, לבסוף, הוסיף ואמר, התיישבתי בדעתי שמצות 'ומלתם את ערלת לבבכם' גדולה ממצות סנדקאות, ולכן באתי הנה'.

◆◆◆

כתב הגאון הצדיק רבי שמעון סופר זיע"א בעל 'התעוררות תשובה' בהסכמתו לספר 'זכרון למשה', כי בפני ה'יתם סופר' זיע"א אמר לו פעם בשם מרנא ה'חתם סופר' זיע"א, כי כשם שזקוק האדם לרבי שידריכו בדרכי לימוד התורה, כך זקוק אדם לרבי גם ליראת שמים, לקבל ממנו הדרכה והכוונה היאך לאחז בה במדה נכונה ולהשתמש בה בכיוון הדרוש, שגם זה פרק קשה בחיים שעל האדם ללמוד היטב.

◆◆◆

יש שבעת ביאתם בפעם הראשונה לצדיק פלוני, הם בוחנים את דרכיו ומתחקים אחר הליכותיו, והיה אם הם רואים איזה דברים תמוהים בהנהגתו, ממהרים להטיל בו דופי ולהרהר אחריו.

אלא שטעות בידם, שכן יש לעיתים אשר רק לאחר התבוננות מעמיקה ניתן להבחין עד כמה כל מעשיו של הצדיק מכוונים ומיוסדים על אדני התורה באופן הנכון ביותר.

בדרך צחות המליץ על כך הרה"ק 'האמרי נועם' מדויקוב זיע"א (נ"ד) את הפסוק 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' (מלכים ב' ג טו).

כשהאדם שומע ניגון הפתח הראשונה, קשה לו מאוד לעמוד על יופיו של הניגון, הוא לא מזהה את חוט השני המקשר בין בתרי השיר, ולעיתים נדמה לו שאין לו כל קשר בין חלקיו.

ברם אם יאזין לו שוב ושוב, אט אט יקלוט את עריבות הניגון ואת מלאכת המחשבת המושקעת בו, לא ירחק היום והניגון כמו

שיש לאכול תפוחים, בפרט בסעודת הלילה שרומזת לכח המלכות הנקראת 'חקל תפוחין קדישין'.
כן אמר החסיד רבי משה וואלער ז"ל בשם הגאון הקדוש רבי יצחק מאיר מגור ז"ע בעל 'חדושי הר"ם' שקבל מהמגיד הקדוש רבי ישראל מקוזניץ ז"ע, שהאוכל תפוחים בסעודת ליל שבת מובטח שתהיה לו פרנסה בשבוע זה.

ומסופר, שפעם כאשר ישב הרב הקדוש רבי שלום מקאמינקא ז"ע בשלחנו של הרב הקדוש רבי חיים מצאנז ז"ע בעל 'דברי חיים', בקש הרבי מצאנז מרבי שלום שישמיע דבר תורה, אך הרבי מקאמינקא ענה שאין לו מה לחדש.

נתן לו הרבי מצאנז תפוח ואמר לו בדרך צחות ש'תפוח' הוא רבוב תבות 'תגלון' תגמגמין ותימרון חדושה, ואם יאכל את התפוח יוכל לחדש דברי תורה.

עוד מסופר, כי פעם בעת שהיה הרב הקדוש רבי יחזקאל מקוזמיר ז"ע מסב בסעודת שבת שחרית עם גדולי תלמידיו, נפרצה הדלת פתאום אחרי ששרו 'אסדר לסעודתא', ואשה אחת נכנסה בבהלה וצעקה ובקשה ישועה, כי בנה הילד נפל ארצה וניטל ממנו כח הדבור.

לקח הצדיק תפוח שהיה מונח על השלחן, ואמר לה: "הרי לך סגולה, תני לילד לאכול מן התפוח ויתרפא". וכן היה. הילד התרפא וכח הדבור שב אליו מיד, והיה הדבר לפלא.

כאשר שאל אחד מגדולי החסידים את הרבי מה ענין סגולה זו, השיב לו: "הלא זה עתה שרנו הזמר 'אסדר לסעודתא' ואמרנו 'קדם רבון עלמין במלין סתימין' תגלון תגמגמין ותימרון חדושה, הנה 'תפוח' הוא נוסריקון 'תגלון תגמגמין ותימרון חדושה', כלומר, אם כי המילין נעשו סתימין וניטל כח הדבור, בכל זאת בזכות בחינת התפוח 'תגלון תגמגמין' תגלה כח הדיבור, ותימרון חדושה' כלומר באמירה מחדש".

לחן עולם

אמרו בזהר הקדוש (ח"א רפא). שיעיר מטרות לימוד התורה ושמירת המצוות הוא לידת את השכינה עם הקדוש ברוך הוא כביכול, כי על ידי מעשינו היא עולה ועל ידי מעשינו היא יורדת חס ושלוש. ועיקר המצוות והתורה המעלים אותה הם אלו הנעשים של עולם שמים בלי שום פניה אחרת כלל. וכיון שמעלים את השכינה היא מריקה אל הגורם לכך ברכה עד בלי די.

והנה השכינה, בהיותה בשלמות כמו ביום השבת, נקראת 'חקל תפוחין קדישין' (זהר ח"א רמט). רמז על כך רבנו יעקב אביחצירא ז"ע בספרו 'פתוחי חותם' בפסוק 'אם בחקותי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם' (ויקרא כו ג), ואמר כי ראשי התבות של המלה 'חקת' הם 'חקל תפוחין קדישין', והכונה שיש לדקדק בקיום המצוות עד שתתעלה השכינה לבחינת 'חקל תפוחין קדישין'.

זהו מאמר הכתוב 'אם בחקתי תלכו'; כלומר תטרחו באמונה עד שתתקנו ותרומומו את השכינה הנקראת 'חקל תפוחין קדישין', ויהיה זה על ידי ש'מצוותי תשמרו ועשיתם אותם' - בכך שתעשו את המצוות לשם שמים בלי שום פניה אחרת.

יראה ויגמלה

שעת הסעודה יש בה ירודים עלאיים, ותקונים נשגבים נעשים על ידה בעולם העליון, ויש להקפיד על כבוד ודרך ארץ בשעת האכילה כראוי לאוכל על שלחנו של מקום.

בענין זה סיפר הרב הקדוש רבי שאול ידידיה אלעזר ממודיץ ז"ע, שאביו, הרב הקדוש רבי ישראל ז"ע בעל 'דברי ישראל', הקפיד שישורו שקט מוחלט בעת עריכת שלחנו הטוהר בשבת קודש.

ארע ובשבת פרשת תרומה התאספו אנשים רבים אל השלחן ומטבע הדברים הופר השקט כמה וכמה פעמים בקולות שיחה רמים. נסיונותיהם של ראשי החסידים לשמור על השקט לא עלו יפה, וההמולה גברה מרגע לרגע.

או אז פתח הרבי את פיו הקדוש ואמר:

בפרשת השבוע נאמר 'ועשית שלחן עצי שטים... ועשית לו מסגרת' (שמות כה כג-כה). ויש לומר בדרך רמז: כאשר תעשה את השלחן לפני ה', הוא השלחן הקדוש של סעודת שבת, 'ועשית לו מסגרת' על הפה, שלא תשוחח או דברים בטלים, כפי שנאמר בכתוב (ישעיה נח ג) 'ממצוא חפצך ודבר דבר'.

כל העוסק בתורה עולה

מפורסמים הם דברי חכמינו ז"ל, כי מעת ששלחו הגוים ידם במקדש ה' ובמזבחותיו וניטל מעמנו כל סדר עבודת הקרבנות, יש בידינו להשיג את מעלת הקרבן באמצעות הקריאה בסדר הקרבנות ובהלכותיהם, שבזאת יחשב לנו כאילו עמדנו לפני המזבח ועשינו את כל העבודות האמורות בקרבן. ועל כן אנו מוזכרים בתפילה את פרשיות הקרבנות, כדי להשלים בכך את סדר העבודה בבית המקדש.

נעמיק אפוא בהבנת קריאה זו וחשיבותה. במסכת מנחות (ק:) הובאה דרשת האמורא הקדוש ריש לקיש על הפסוק 'זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם' (ויקרא לו ז), שכל העוסק בתורה, כאלו הקריב עולה, מנחה, חטאת ואשם.

באופן אחר מעט, למד מכך רבא, כי כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא אשם.

ואילו רבי יצחק, דרש בענין זה פסוקים אחרים בהם נאמר 'זאת תורת החטאת' (שם ו ח) ו'זאת תורת האשם' (שם ז א), ואמר כי כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאלו הקריב אשם.

כבר מימות עולם קבע הקדוש ברוך הוא את עסק התורה ולימוד סדר הקרבנות שיהיו מיוחדים לישראל במקום עבודת הקרבנות.

כי גלוי היה וידוע לפניו שעתיד בית המקדש להחבר ותתבטל עבודת הקרבן, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל במסכת תענית (כו:) כי אלמלא מעמדות - אותן קבוצות מעם ישראל שעמדו והתפללו בשעת הקרבת הקרבנות בבית המקדש - לא התקיימו שמים וארץ, שנאמר (בראשית טו ח) 'ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה'.

באותה פרשה אמר אברהם אבינו: 'רבנו של עולם, שמא ישראל חוטאים לפניך, אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה?'

הבטיח לו הקדוש ברוך הוא שאין לו לחשוש לכך.

ביקש אברהם אבינו: 'רבנו של עולם, הודיעני במה אירשנה'.

אמר לו (שם ט) 'קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת, ותקן לו את סדר הקרבת הקרבנות ככפפה'.

אמר אברהם לפניו: 'רבנו של עולם, מילא בזמן שבת המקדש קיים ויכול להקריב קרבנות, אך בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם?'

אמר לו: 'כבר פקנתי להם סדר קרבנות. בזמן שקוראים בהם לפני, מעלה אני עליהם כאלו הקריבו לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם'.

וכן דרשו במדרש תנחומא (צו יד), שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: "אף על פי שבת המקדש עתיד להחרב והקרבנות בטלים, אל תשכחו לומר סדר הקרבנות, אלא זוהרה לקרא בהם ולשנות בהם, ואם תעסקו בהם - אני מעלה עליכם כאלו בקרבנות עצמם אתם עוסקים".

הוכחה לדברים הביאו רבותינו מכך שכאשר הקדוש ברוך הוא הראה ליחזקאל את צורת הבית, אמר לו (יחזקאל מג י) 'הגד את בית ישראל את הבית ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית'.

אמר יחזקאל לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבנו של עולם, עדין אנו נתונים בגולה בארץ שוואינו, ואתה אומר לי ללכת ולהודיע לישראל את צורת בית המקדש? הניח להם עד שיעלו מן הגולה ואחר כך אני אלך ואומר להם'.

תפילה

פנינים וערגליות בעניני עבודה שבלב זו תפילה

אמר לו הקדוש ברוך הוא ליחזקאל: 'וכי בגלל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל? דע לך כי קריאה בפרשיות התורה בענין בית המקדש שוה לבניית בית המקדש. לך אמור להם שיתעסקו בקריאת צורת הבית בתורה, ובשכר קריאתם זו אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקים בבנין הבית'.

לפיכך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: 'בני, אף על פי שחרב בית המקדש ובטלו הקרבנות ואין קרבן עולה נוהג, אם אתם עוסקים וקוראים בפרשת עולה ולומדים את פרשיות הקרבנות - מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבים קרבן עולה לפני'.

תשמרו - ועשיתם אותם

יש להוסיף על כך את דברי רבנו האור החיים הקדוש בפרשת בחקותי (ויקרא כו ג, אופן יד), שהביא את דברי חכמינו ז"ל הללו, ובאר כי זו היא הדרך גם בקיום שאר מצוות התורה שאין ביד האדם לקיימן.

ככל שיעסוק בלימוד עניני אותן מצוות, יהיה נחשב לו כאלו קימן בפועל. כמו שנאמר (תהלים יג) 'ונשלמה פרים שפתינו', כפרוש רש"י הקדוש שפרים שהיה לנו להקריב לפניך - נשלם אותם ברצון דברי שפתינו.

רמז לכך מצא רבנו בעל 'אור החיים' בפסוק 'אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם', שאת אותן מצוות שאין מציאות לעשותן, אפשר לקיים על ידי 'תשמרו', כלומר באמצעות המנהג וצפייה מתי ובראיו ליידינו לעשותן, שהלא 'שמירה' משמשת גם במשמעות של צפייה, כמו שפרש רש"י על 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לו יא), שהיה ממתין ומצפה מתי יתקיים.

זהו סיומו של הכתוב 'ועשיתם אותם', שעל ידי השמירה והצפייה לקיום המצוות הללו, יחשב לנו כאילו עשינו אותן למעשה.

כדברים האלה באר גם בפרשת ראה, על הפסוק 'שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך' (דברים יב כח). כי האלה, כיצד יתכן לקיים את כל הדברים אשר הבורא מצווה?

הרי ישנן מצוות שאי אפשר לקיימן ואינן תלויות ביד האדם לעשותן, ויש מצוות שאין כל אחד יכול לקיימן אלא רק חלק מעם ישראל, כמו מצוות השיכות לכהנים בלבד, ללויים בלבד, או לישראלים בלבד, ואם כן כיצד יתכן לשמור את כל הדברים? ובאר, כי לכן אמרה התורה לשון 'שמור', כנגד מצות לא תעשה, שהן ביד האדם - לשמור עצמו מלעבור על איסורי התורה, ואילו כנגד מצות עשה אמרה התורה 'ושמעת', לומר שיכול לקיים את המצוות בלימוד ובשמיעה בפה, ובה נחשב לו כאלו באה לידו וקיים אותה, ומעתה אכן יכול כל אחד לשמור ולעשות את כל הדברים.

זכור אלקים - רוח נשברה

כדי להבין את הענין ולעמוד על כוננת חכמים כי כל העוסק בתורת חטאת כאלו הקריב חטאת, נבאר בשני אופנים, על פי מה שהתבאר בדברי רבותינו הקדמונים. משל הביא הגאון רבנו יוסף תאומים בעל 'הפרי מגדים' בספרו 'תבנת גמא' (פר' צו)

על התורה, למלך שהיו לו שני עבדים, האחד זריו והאחר עצל.

רצה המלך לנסותם ולבחון אותם, וביקש מהם לעשות מלאכה בלתי אפשרית.

גחך העצל וענה תכף ומיד: 'אדוני המלך, הן זה בלתי אפשרי!'

לעומת זאת, היה הזריו הולך טרוו ודואג ומנסה לחשב במוחו כיצד ניתן לעשות כדבר הזה.

ראה זאת המלך ושמח בעבד הזריו המתגיע ומשתדל למצוא דרכים ואופנים לקיים את רצונו.

אף שלא הצליח העבד לקיים את הבקשה הבלתי אפשרית, נגרמה למלך נחת-רוח ממעשיו, בראותו כיצד הוא חפץ בכל מאורו ומנסה בכל דרך לקיים את הוראתו.

הסביר רבנו ה'פרי מגדים' שכן הוא הדבר גם בענין הקרבנות, שכאשר אין לנו את היכולת להקריב קרבנות לפני המלך יתברך שמו ולעשות נחת רוח לפניו בריח הניחוח שבקרבנות, אם האדם מצטער ונאנח על כך, מאותה השתוקקות עצמה עולה נחת רוח לפני ה' יתברך.

ומה שאמרו חכמינו ז"ל, כי הלומד בתורת הקרבנות נחשב כאילו הקריב קרבן, הכונה כאשר אדם מצטער ביותר על כך שאינו יכול להקריב בפועל, ובאמצעות התשובה והכסופים עולה נחת רוח לבורא יתברך כאילו הקריב קרבן ממש.

זהו שאמר המשורר (תהלים נא ט) 'זבחי אלקים רוח נשברה', כי כשהלב נשבר על שאין אנוהו יכולים להעלות קרבנות על גבי המזבח, הרי זה נחשב כ'זבחי אלקים', וכאלו הקריב האדם את הקרבן בפועל ממש, על ידי השלום בשפתינו.

נמצאנו למדים כי אכן בזמן הבית כאשר התכפר האדם מחטאו על ידי עסק התורה או על ידי התשובה, לא התכפר חטאו לגמרי בלא להביא קרבן.

אולם בזמן הזה, כאשר אין הקרבת קרבנות, והאדם דואג וחרד ומצטער על שלא זכה להקריב את הקרבן ומתמרמר בלבו על חסרון הקרבנות, מעלה עליו הכתוב כאלו הקריבם.

הוא אמר, כי בודאי מוטב היה אילו היה יכול להקריב להקריב קרבנות על גבי המזבח, אולם היות שאין הדבר באפשרות, כיון שמצטער האדם על כך, הרי הוא זוכה שנחשב הדבר כאילו הקריב בעצמו.

ומעתה, מובן, מדוע בזמן הגלות יכופר העוון על ידי הקריאה בתורת הקרבן בלבד, כי כל מהות העיסוק בתורת הקרבן הוא כדי שנשתוקק וניחל לקרבנות עצמם, ושבירן לב זה הוא המעלה נחת רוח בשמים כמו הקרבן עצמו.

שברון הלב וההשתוקקות הגדולה, הם הנחשבים כהקרבת קרבן ממש, ולא בקריאה סתם של פרשת הקרבן.

ובאופן דומה נוכל להסביר גם כיצד יתכן שהפחיתות במעלה - כאשר אין סנהדרין, גורמת לתשובה קלה יותר לכאורה.

כי כאשר אדם שב בתשובה אמיתית כראוי, הרי הוא אבל וחפוי ראש על חטאו, והולכו צער על שאי אפשר לקיים בו את העונש הראוי לו כדיני התורה. צער ויגון אלו מחשיבים כאילו נעשתה בו מיתת בית דין ונתכפר לו חטאו.

יתגנן מאילו על שפתותיו. וזהו 'והיה כנגן המנגן', היינו כדוגמת הנגן הנשמע מאת המנגן, כמו כן הוא האיש אשר 'ותהי עליו יד ה', הוא הצדיק, יש ובפעם הראשונה יעוררו אצלו הנהגותיו של הצדיק תמיהות מרובות, ויראה לו על כל תהלוכותיו שאין ענין זה לזה, ורק לאחר שיסע אליו פעמים ושלש, ירגיש מנועם זיוו ומתיקות עבודתו.

◆◆◆

הרה"ק רבי ישראל דוב מייסד צאנז בעל 'רבי הוזהב' זצ"ל, היה מן החבראי קדישא היושבים ראשונה לפני הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זיע"א.

פגש בו פעם רב מתנגד אחד אשר שחק עליו וקנטרו בדברים על דרכי החסידות ועל הנסיעה לצדיקים.

ענה לו רבי ישראל דוב בחכמה: 'היאך תרהיב בנפשך לזלזל במנהג הקדוש של ההסתופפות בצל הצדיק? וכי לא ידעת שעצם ההמצאות בסביבת צדיקים ובעלי מדרגה, מועיל להפוך את האדם לבעל מדרגה? הנה אפילו אני הקטן שבחבורה, יכול לומר לך מה אתה חושב ברגע זה?' נדרן המתנגד ושלל בפסקו: 'ככה? אמור לי אם כן מה אני חושב עכשיו'.

'אתה מתבונן בשו"ת ה' לנגדי תמיד'. השיב רבי ישראל דוב.

גיחך הלה וענה: 'לא מיניה ולא מקצתיה, כבר זמן רב שלא עלתה מחשבה כזו במוחי'.

הרי לך הסיבה שיש להסתופף בצל הצדיקים, הגיב רבי ישראל דוב מיניה וביה, 'ש'לומים' כי חלילה לו ליהידי להסחית דעת וול לרגע אחד מהבורא יתברך, אשר הוא לבדו עשה עושה ויעשה מכל המעשים'.

◆◆◆

שח הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל: טרם נסיעתי לבעלזא לימים הנוראים, התנצתי לפני מורי ורבי ויחיד יעקב' מפאפא זיע"א, שמאחר והדרך לבעלזא נמשכת שנים שלוש ימים, לא אוכל בזמן זה להתפלל ולומר סליחות עם מנין. השיב לי מורי ורבי בחריפות: 'להוי ידוע לך שהעברות שעושים כשנוסעים אל הצדיק, מכפרים על המצוות שעושים בבית'.

הוסיף על כך רבי יעקב יצחק זצ"ל: פירשתי את דבריו על פי אמרת קדשו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א שהקדוש ברוך הוא מצרף כבר בראש השנה, את כל המצוות שעתידים בני ישראל לעשות בחודש זה, וזאת משום שהמצוות שעשו כבר בפועל, מי יודע באיזה אופן נעשו, אבל המצוות שמוכן לעשות בעתיד הלא הרצון הוא בודאי לעשותו באופן הטוב ביותר, על כן הקב"ה מצרף את המצוות שעתידים לעשות.

וזו כוונת הפסוק (ויקרא כג כד) 'בחודש השביעי' היינו כל החודש השביעי, כלומר כל המצוות שבו מצרף לנו השם יתברך 'לאחד לחודש', ועל ידי כך נוספות לנו זכויות ביום הדין הגדול.

והלוא הנסיעה לצדיק היא הכנה לקבל ולהוסיף קדושה וטהרה, על כן היא חשובה יותר מהמצוות שנעשו כבר.

(אגורה באהלך עולמים' עמוד קכג).

◆◆◆

תיאור מרטיט ומלהיב של נסיעת חסידים לרבים בשנים קדמוניות, כותב הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפאסעצנא זיע"א ה"י, בספרו 'מבוא השערים' (פ"ה).

בסגנון כתיבתו הסופו בהתלהבות דקדושה, מכניס הרבי את הלומד אל מעמקי ליבו של החסיד, ונותן לו לחוש יחד עימו את רצונות הקדוש ושאפות הטהרה המפעמים בליבו, להתרומם ולהתנשא הרבה מעל העולם השפל ותאוותיו.

ושאיפה כנה זו, היא המביאה את החסיד ליטול את מקלו ותרמילו, ולהסתופף תחת כנפי השכינה השורה במחיצת הצדיק, וכה לשונו הטהור:

'ונחזה אנו החילוק בין הנסיעה אשר מלפנים כפי שאיננו בספרים הקדושים ובפרט ב'מאור ושמש' באיזה מקומות, וגם כפי ששמענו מחסידים זקנים לבין נסיעת החסיד עתה.

אז כשעבד האיש והאבך את ה' בתורה ועבודה, ורצה לקדש את עצמותו ורצה שקשה לו: הן רוצה ומשתוקק הוא שכולו - כל רצונותיו, מחשבותיו ומדותיו יהיו קדש לה', ומכל מקום רצה להפסול בהן!

ודאג והתמרמר בלבו לאמר: 'הלא רואה כי רחוק אני חס ושולם מה, ומה יהי תכלית חיי בזה ובבא? האם חס ושולם

מיוחד היה הגה"צ רבי חיים אלתר פאנצט מקארלסבורג רבה של שכונת 'רמת אביב', במידת התקשרותו הנפשית אל צדיקי דורו, לעיתים רבות היה נוסע לשבות בצילם.

פעם כאשר נסע ברכבת אל הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זיע"א, ישב תפוס

ברעיניו, ועיין הרבה עד שכל סביבו היה מלא עשן.

בסמוך אליו ישב רב חשוב מחסידי גור שלא הכיר. נגש אליו ושאלו, מפני מה הוא מעשן כל כך הרבה?

השיב לו רבי חיים אלתר בהתרגשות, כמגלה טפח ומסכה טפחיים:

'הלא נוסעים אחרנו כעת לגור... שם יש ענין בעבודת הקטורת, כידוע לך שהרבי מעשן הרבה עד שכל חדרו מתמלא בעשן'.

הוא השתתף לרגע, ההתלהבות האצורה בליבו ניכרה היטב בפניו, ניכר היה כי הוא שוקל כל מילה, אחר אמר, 'על כן פותחים אנו את התפילות בפרשת הקטורת'.

יותר מכך לא אבה לדבר. די היה בדברים מועטים אלו בכדי לקבל הצצה קלושה למתחולל בליבו, והייתה תשובתו לשיעור חי באמונת צדיקים לוהט!

◆◆◆

שח הגה"צ רבי יעקב יצחק ניימאן זצ"ל: טרם נסיעתי לבעלזא לימים הנוראים, התנצתי לפני מורי ורבי ויחיד יעקב' מפאפא זיע"א, שמאחר והדרך לבעלזא נמשכת שנים שלוש ימים, לא אוכל בזמן זה להתפלל ולומר סליחות עם מנין.

השיב לי מורי ורבי בחריפות: 'להוי ידוע לך שהעברות שעושים כשנוסעים אל הצדיק, מכפרים על המצוות שעושים בבית'.

הוסיף על כך רבי יעקב יצחק זצ"ל: פירשתי את דבריו על פי אמרת קדשו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א שהקדוש ברוך הוא מצרף כבר בראש השנה, את כל המצוות שעתידים בני ישראל לעשות בחודש זה, וזאת משום שהמצוות שעשו כבר בפועל, מי יודע באיזה אופן נעשו, אבל המצוות שמוכן לעשות בעתיד הלא הרצון הוא בודאי לעשותו באופן הטוב ביותר, על כן הקב"ה מצרף את המצוות שעתידים לעשות.

וזו כוונת הפסוק (ויקרא כג כד) 'בחודש השביעי' היינו כל החודש השביעי, כלומר כל המצוות שבו מצרף לנו השם יתברך 'לאחד לחודש', ועל ידי כך נוספות לנו זכויות ביום הדין הגדול.

והלוא הנסיעה לצדיק היא הכנה לקבל ולהוסיף קדושה וטהרה, על כן היא חשובה יותר מהמצוות שנעשו כבר.

(אגורה באהלך עולמים' עמוד קכג).

◆◆◆

תיאור מרטיט ומלהיב של נסיעת חסידים לרבים בשנים קדמוניות, כותב הרה"ק רבי קלונימוס קלמיש מפאסעצנא זיע"א ה"י, בספרו 'מבוא השערים' (פ"ה).

בסגנון כתיבתו הסופו בהתלהבות דקדושה, מכניס הרבי את הלומד אל מעמקי ליבו של החסיד, ונותן לו לחוש יחד עימו את רצונות הקדוש ושאפות הטהרה המפעמים בליבו, להתרומם ולהתנשא הרבה מעל העולם השפל ותאוותיו.

ושאיפה כנה זו, היא המביאה את החסיד ליטול את מקלו ותרמילו, ולהסתופף תחת כנפי השכינה השורה במחיצת הצדיק, וכה לשונו הטהור:

'ונחזה אנו החילוק בין הנסיעה אשר מלפנים כפי שאיננו בספרים הקדושים ובפרט ב'מאור ושמש' באיזה מקומות, וגם כפי ששמענו מחסידים זקנים לבין נסיעת החסיד עתה.

אז כשעבד האיש והאבך את ה' בתורה ועבודה, ורצה לקדש את עצמותו ורצה שקשה לו: הן רוצה ומשתוקק הוא שכולו - כל רצונותיו, מחשבותיו ומדותיו יהיו קדש לה', ומכל מקום רצה להפסול בהן!

ודאג והתמרמר בלבו לאמר: 'הלא רואה כי רחוק אני חס ושולם מה, ומה יהי תכלית חיי בזה ובבא? האם חס ושולם

אשר אצלו הנצח מושלך מהקדושה ושקוע בזוהמה חס ושולם?!

ומגודל דאגתו ומרירות לבו, אמר: 'אסע אל הרבה שלי, שם - בהר בית ה' - אין ליצר הרע כל כך שליטה, והרבי יורני את דרך הקדש, בציצית ראשי יאחזני, ויציאני מנמכייתי, אתקשר בו, ובעל כרחי יטהרני'.

הן גם פחד אחרון - כי הרבי יכיר את כל מעשיו הלא טובים שעשה, אבל אדרבא - זה הוא חפצו ותשוקתו, להראות לרבו את כל נגיעיו כדי שיטהרנו, והוא - הרבי - תקות חייו של עולם הזה ועולם הבא. ובשביירת לב ותקוה זו הלך אל הרבי.

דרך הלכות, מיד דרך תשובה היתה, כי איפה הוא הולך? לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, אם כן, אל ה' הוא שבי!

אם כמו ישראל מלפנים, בדרם עלות אל בית ה' לראות את פני האדון ה' צבאות, הרגיש ההולך את עצמו אז, או כהנשמה במרום אחר שנתפטר מהפחד מגיהנום, ואל הגן עדן מליכנו אותה, להנות מזיו השכינה, יחד עם שאר נשמות הצדיקים. בין כך ובין כך כסופין עלאי ומשוש הגן עדן בהליכתו הרגיש.

על פי רוב, בדרך פגע עבוד חסידים אשר גם הם אל רבותיהם, אז גם אל רבו הלכו. והלכה השירה רחוקה מן העיר ורחוקה מן האנשים עם פחותם ושאפותיהם, בלב אחד בתשוקה אחת לבקש את פני ה'.

זה מספר אל זה את נגעי לבבו, וזה אל זה מספר את טובות רבו אשר כבר פעל בו זה כמה, וממש כאשר יכנס איש את בגדו, רבו את נפשו יכנס.

'אבל' - אמרו זה אל זה - 'עוד קדם שנגיע אל הרבי צריכים אנו להרהר בתשובה, כדי שלא ימאס הרבי עצמו לגשת אלינו לאחזנו ולהעלותנו'.

ומה רבתה היראה וגם התשוקה בראות החסיד מרחוק את העיר אשר רבו בה. ומכל שכן כשכבר היה בחדר הרבי, כדאיתא ב'מאור ושמש' (פ"ד דברים), שבבוא החסיד אל הבית והחדר שרבו בו, היה בכל כך מורא ופחד עד שלא ידע היכן הוא.

ומיראה זו שמתירא החסיד לגשת אל הרבי, בא אל יראת ה' יראת הרוממות, כי מתבונן הוא:

'למה כל כך אני מתירא מן הצדיק? אין זה כי אם ממציאות קדושת השם יתברך ויתעלה אשר כאן נמצא אצל הצדיק, השוכן אתו ודבוק בו! ומזה מגיע אל יראה היא.

כי כבר ראה הרבה פעמים את רבו, ומכל מקום האם אפשר לו לספר באומרו ודברים את אשר הוא מרגיש בה'שולם עליכם' כשמקבל את פני קדשו?

מה גדלה תשוקתו אז אליו! לבו וכל נשמתו מן כך נמשכים אל רבו, עד שאת כל עצמותו מוכן לתת כדי להתקרב ולהתדבק אליו! רוצה הוא להתקפל כולו ולהניח עצמו לפניו להיות הדום רגליו!

ובכמה תשוקה רבו מושיט לו את ידו, ובכמה תוכחה מאהבה מסותרת הוא מבט בו! וכבר די לו, כבר מרגיש הוא את פעולתו בו. רץ הוא אל בית המדרש ומשליך את כולו בתורה ובעבודה, אבל תשוקתו - אשר כל כך נתבערה בו עתה - לא תשבע במדת תורתו אשר הוא לומד, ככשבו, לבו כבר בוער בקרבו לה' ויכיוור אש כלו מתלהב ולא יסבע הון!

אבל הלא על זה בא אל הרבי, שהוא יקדשהו, ואל ד' יקרהו, יותר מכפי יכולתו וממעשיו אשר יכול הוא לעשות. כי הן הרבי כשלעצמו למעלה מהשגתו הוא, אבל גם במה שהוא משיג בו, רואה שאין מסך מסתיר בין רבו כולו לבין קונו, השכינה שורה עליו, והוא, כל מעשיו גם אכילתו, שתיתו, דבורו, אף נוגעת עפעפי עיניו לשם ה' הנה, כולו שם

במרום נמצא, דבוק הוא כולו לה' ורק קצתו של הרבי בעולם הזה נמצא.

אם כי כאשר יתדבק הוא ברבו, בשכינה יתדבק!

כה עברו ימים קדם השבת, וכבר ראה החסיד שנהפך הוא לאיש אחר, בתשובותיו אשר ישוב לה' יקל לנפשו להשתתף במיריותה, ובחורמונותיו, יקל לה להתעלה ובה' לשמות. והלא יייה בביתו כמו שהוא עתה, גם קודם השבת.

אבל בהתקרב השבת, אז בתפלות, בקידוש של הרבי ובשלמות הטהורים אשר נוהג, הרגיש בפועל ממש איך רבו דעת את עולם הזה, ותחתם את עולמות העליונים הוריד להם.

ובפרט כשפתח הרבי בדברי תורה, הרגיש כלם כי בוקע הוא ריקניים ואת התורה מוריד להם מאצילות לבריה, ומבריה ליצירה ומשם לעשיה.

הן נראים הדברים שאומר, לכאורה פשוטים כמו בעולם עשיה, אבל מי שלב מבין לו, ראה איך כל עולמות העליונים בה נמצאים. והדבור בעצמו של רבם, באיזה אופן אמר להם התורה, בחוש ראו שנמצא הוא אז במרום, ומשם דיבר אליהם את דבר ה'.

איזה שבעות ישבו החסידים אצל רבם, ובדרכי החסידות של רבם עבדו את ה' ותקנו את עצמם יחד עם שאר החסידים.

וכפעם בפעם אל הקדש פנימה נכנסו, לשאול על זה ועל זה בעניני עבודה, הן במעשה הן בדבור וגם במחשבה, וגם על דבר השגת אלקותו יתברך המתגלה לכל אחד לפי ערכו בדרך החסידות, מרוב דרשו. רבם לימד והורה לכל אחד כפי מצבו, פעם במוסר ופעם בהתרוממות.

והחסידים בכל דבוריו וגם היותיו אשר יצאו מפיו, אם בשבת ואם בחול, גם במעשיות אשר סיפר להם, את עצמם הלעיטו, אל ראש אל כל אבריהם גם אל צפרני רגליהם הכניסו.

וכולם - הרבי והחסידים - מזה נתעלו, משל לנשמה קדושה הפוגעת גוף קדוש אשר תכנס בו, ששניהם מזה נבנים ומזה מתגדלים.

ראשית הכרת החסיד בימי שבתו בצל רבו היתה, שעבודת ה' לא עבודה כלאחר יד יכולים לפטרה, ואף אם אין האיש עובר חס ושולם על 'עשה' ו'לא תעשה' ממצוות התורה, מכל מקום יש שאין לקרוא עובד ה', ורחוק הוא מאד מלהיות חסיד...

ובקצור יכולים לומר שהחסיד אשר חפש את ה' והשתוקק להתקרב אליו יתברך, אז כאשר שב מנסיעה כזו, הכיר וידע שרק הוא יתברך הנמצא היחיד ואין עוד זולתו -

אין גשם, ולא חמירות, ולא שום מציאות בכל העולמות, רק הכל אלקות!

וגם הוא - החסיד - הארת אלקותו יתברך הוא, ולא שום מציאות אחרת בו, זולתו יתברך, וכל פעולותיו ומעשיו שבכל היום והלילה במחשבה דבור ומעשה, אף אלו של רשות, כולן עבודה למקום הן.

וגם בביתו כששב מנסיעתו זו, בכל כחו התחזק להתנהג וללכת בדרך החסידות - דרך ה' אשר עלה עליו ודרך בו בבית רבו.

גם אם סוחר היה בביתו, וגם מה שעשה בפרנסתו, מה שעשה, עשה, אבל בכלום חסיד היה, חסיד ועובד ד' העוסק גם בפרנסתו.

וכשעבר איזה זמן שלא יכל עוד להתאפק ולהבליג על געגועיו ותשוקתו אל רבו, ונסע ועלה שוב אליו, מצא את רבו גם לפי השגתו שעלה יותר מאז, וגם הוא החסיד יותר קבל ממנו, ויותר עלה בעבודתו בפרט, ובחסידות בכלל...

